

Amiben a kávéja volt
 Amiben a kávéjához a tej volt
 Amiben a tejeskávéjához a cukor volt
 Rágyújt
 Karikát fúj füstből
 Anélkül hogy rám nézne
 Anélkül hogy egy szót szólna
 Hamut pöccent
 A hamutartóba
 Kifújja a füstöt
 Hamut pöccent
 Anélkül hogy rám nézne
 Anélkül hogy egy szót szólna
 Kifújja a füstöt
 És elnyomja a hamutartóban
 A cigaretta végét
 Esőkabátot vesz
 Mivelhog esik
 Veszi a kalapját
 Anélkül hogy rám nézne
 Anélkül hogy egy szót szólna
 Megy ki az esőbe
 Az esőkabátjában kalapjában
 Anélkül hogy és anélkül hogy
 És én a kezembe
 Fogom a halántékomat
 És sírok.

Rakovszky Zsuzsa

ÖREGASSZONY

Azt hiszik, meghalok hamar. Csak higgyék.
 Énbennem már nincs, ami elromoljon.
 Nincs egy fogam, a mellem levették – nincs, amit még
 megrághat az idő rajtam. Nagy horgas orrom,
 nagy homlokom: jóformán csak fejem van,
 akár a Liszt Ferencnek – otthon, a zongorán állt
 a többi porfogó közt, lánykoromban.
 Mint az üveg a csontom. Mintha valami tálcát
 emelgetnék, olyan óvatosan szedem föl
 ágyból, székből. Nem értem, miért ne maradna így hús,

harminc évig akár, én is miért ne lennék
tartós, akár a húgom olajképe tizennégy
éves korából (elvitte a úfusz
egy évre rá, egy tányér darasterctől...).

Ha tudnák, az eszem mennyire vág még!
Ha ellenemre tesznek, hol a lábam fájlalom, hol
a szívemet, hiúz szemmel lesem a tányért,
mennyit vesznek a húsból, nem fogy-e sok cukorból...
Ha nincs minden a rendes helyére visszatéve
– a furcsa, gombaforma táskám, molyette muffom –
(nem hordanak ilyet vagy negyven éve),
sápiószom, hogy elvitte az asszony,
aki takarítani jár. (Kell is az annak,
jobban öltözik, mint azok a slampos tanárnék,
a trampli...) Látom, mindnek rajtam van a szeme,
mikor azt hiszik, alszom. Látott szájamban árnyék,
horgas orromban árnyék – zsebtükörért rohannak,
lábujjhegyen lopóznak, lesik, lélegzem-e...

Ahogy megy az idő, csak nehezebb lesz.
Csak nézem mindennap a lapban: csupa hatvan-
hatvanöt éves... (Néha pláne ötvenesek meg
negyvenesek.) A lányom... ő is ötven fölött van.
Na, sose volt egy szépség, fiatalon se – most meg...
És énelem pöröl, ha fölhergelik a boltban,
hogy én martam el a barátját (azt az egyet,
aki akadt neki!). Mért, én talán boldog voltam?
Harminc évig az a szótlán, savanyú ember...
Jó, egy-két tűrhető évünk, az volt – de boldog?
Lánykoromban, mikor az almahéjat
hátunk mögé dobtuk, nem épp ilyennel
álmodtunk... Aztán folyton a munka meg a gondok,
soha egy kis öröm – és én most kit okoljak?

A fiatalok szépek. Még hozzánk is betéved
néha egy-egy, kíséri azt a nagyhangú anyját.
Itt meg csak ülnek és unatkoznak szegények,
a hajukat babrálják, ki-be fonják
a terítő rojtját. Én meg – milyen az ember... –
fölszikkázom, kacér leszek, mint lánykoromban.
A pelyhes karjukon a reszelős, vén kezemmel,
azzal édesgetem őket hozzám, amim van:
a múlttal. Mint a gyémánt a béka fejében,
énbennem az idő van. Sokszor úgy képelem,
hogy mint a jegygyűrűm vagy a gyöngyház Mária-érmem
(ha ugyan ezek tényleg eltemetik velem),

mint maradék parázs éjszaka a sötétben,
az is úgy hunyorog és csillog majd odalenn:

milyen volt és hol állt a régi házunk (a nagyret
ott kezdődött mindjárt mögötte, ott, ahol ma
azok az undok tömbházak állnak). Gyerekként
mennyit játszottam ott! A kertünk végében folyt a
patak, a partja végig valami sárga gyom,
a hólyagos lapu közt, akár a gyufaláng...

Egyszer, hétévesen, hogy történt, nem tudom,
beléestem ruhástul, bizony. Szegény anyánk
úgy megijedt, még megpofozni sem bírt,
ahogy csöpögve és bőgve elébe álltam,
misére készültünk vagy talán látogatóba,
én, persze, addig sem bírtam ki a szobában,
olyan meleg idő volt... soha azóta nem nyílt
orgona márciusban! Mintha tegnap lett volna...

Földényi F. László

A HALÁL ÉS A MARIONETT*

Gondolatok Marquis de Sade JUSTINE-jéről és JULIETTE-jéről

„Éljen a halál!”

(Egy francia forradalmár kiáltása
Párizsban, 1792-ben, a szeptemberi
vérengzések idején, a 2-ről 3-ra vir-
radó éjszaka, a naplóját vezető Restif
de la Bretonne lakásának ablaka
alatt.)

(**Miért nem öli meg Justine Roland-t?**) Elevenítsük fel az epizódot. Miután fogva tartói kénye-kedvének kiszolgáltatta Justine – eleven holttestként – öt hónapot töltött el egy föld alatti barlangba bezárva, a sors szeszélyének köszönhetően kiszabadul, s Grenoble felé veszi az útját. Egy mezőn szemtanúja lesz annak, hogy két lovas miként tipor eszméletlenné egy szerencsétlen férfit. A lány, feledve korábbi csalódásait, és félrevetve minden óvatosságot, az otthagytott férfihoz siet, bekötözi sebeit, s gondjaiba veszi. Miután az az „angyalnak” hitt lény karja között magához tér, Justine, immár ki tudja,

* Előszó a JUSTINE és a JULIETTE német kiadásához